

Probleemstelling

Vaardigheid: Relevantie van onderzoek geven

Onderzoeksfase(s): Fase 2: Verkenning

Wat leer je?

Hoe stel ik een probleemstelling op die aantoont dat mijn onderzoek relevant is?

Waarom?

Met een duidelijke probleemstelling kan je aangeven waarom het belangrijk is dat jouw onderzoek uitgevoerd moet worden. Vanuit een duidelijke probleemstelling kan je goed een onderzoeksvraag opstellen.

Hoe?

De probleemstelling van jouw onderzoek beschrijft letterlijk het 'probleem' waar jij een oplossing voor wilt gaan vinden met jouw onderzoek. Het probleem vindt plaats in een specifieke context (= wie en wat is betrokken en waar speelt het probleem zich af?). Het probleem kan van alles zijn, maar is meestal:

- o iets waarover nog geen kennis beschikbaar is
- o iets wat afwijkt van het 'normale'
- o iets waar zorgen over zijn

Met jouw onderzoek probeer je een oplossing te vinden voor het probleem.

Wat ga je schrijven?

In je probleemstelling beschrijf je kort de context van je onderzoek en wat het probleem is. Daarnaast is het belangrijk dat je de relevantie van jouw onderzoek aangeeft. Om dit te kunnen beschrijven is het belangrijk dat je je eerst goed hebt ingelezen in het onderwerp, zodat je weet waar al informatie over bekend is. De volgende begrippen komen terug in de probleemstelling:

- o **Het probleem:** Wat is het probleem waar jij een oplossing voor wilt vinden? Welke informatie mist nog om het probleem op te lossen? Wat ga jij onderzoeken?
- o **De context:** Waar en wanneer speelt het probleem zich af? Wie is erbij betrokken? Wie heeft er last van? Welke informatie is al bekend over het probleem?
- o **De relevantie:** Waarom is het belangrijk dat jouw onderzoek wordt uitgevoerd? Waarom is het belangrijk dat het probleem wordt opgelost? Wat heeft de wetenschap en de samenleving hier aan?

Een probleemstelling moet specifiek zijn en duidelijk het doel aangeven van van jouw onderzoek. Probeer dus van een groot probleem een kleiner en specifiekere probleem te maken. Je kan bijvoorbeeld aan het volgende denken:

- o Neem een specifieke stad/dorp of zelfs organisatie/school/etc. waarin het probleem zich voordoet als onderwerp.
- o Benoem een specifieke doelgroep die het probleem ervaart, bijvoorbeeld 'ouders' of 'jongeren tussen de 12 en 18 jaar'.
- o Maak hetgeen je wil onderzoeken specifiek; bijvoorbeeld onderzoeken van effect op de 'intrinsieke motivatie' in plaats van het effect op de 'motivatie' van jongeren.

Kortom, hoe specifiekere hoe beter, want: hoe makkelijker je een oplossing kunt vinden door middel van onderzoek.

Tips:

- o Lees je eerst goed in! Een duidelijke probleemstelling kan je onderzoek goed afbakenen. Hierdoor wordt je onderzoek niet te groot en kan je ook echt een oplossing vinden.
- o Kom in je discussie weer terug op je probleemstelling. Heb je een oplossing voor het probleem kunnen vinden? Zo nee, waarom niet?
- o Na het formuleren van je probleemstelling kan je vaak makkelijker je onderzoeksvragen formuleren, je weet immers de context van je onderzoek en welke informatie je mist en dus gaat onderzoeken.

Valkuilen:

- o Denk niet te moeilijk! Soms is het probleem heel makkelijk; er is nog geen informatie over bekend.
- o Vergeet niet te noemen waarom het belangrijk is dat jouw onderzoek wordt uitgevoerd! Het noemen van de relevantie is de kern van het opstellen van een goede probleemstelling.

Zoeken op het internet

Vaardigheid: Relevantie van onderzoek geven

Onderzoeksfase(s): Fase 2: Verkenning

Wat leer je?

Op welke manieren vind jij de informatie die je zoekt?

Waarom?

Je weet sneller wat er bekend is over jouw onderzoeksonderwerp, als je gericht informatie kunt zoeken op het internet.

Hoe?

Om informatie te zoeken, gebruik je zoekmachines. Google is de bekendste, maar er zijn meer handige zoekmachines:

- o www.delpher.nl is de database van de Koninklijke Bibliotheek. Hierop kun je informatie uit Nederlandse kranten vanaf 1618, tijdschriften en boeken vinden.
- o www.archive.org biedt gratis toegang tot allerlei informatie.
- o <https://browzine.com/libraries/14/subjects> biedt toegang tot allerlei wetenschappelijke tijdschriften.
- o LexisNexis is een academische zoekmachine voor kranten en daardoor iets complexer. Wel vind je hier artikelen van internationale kranten als de New York Times en Deutsche Zeitung. Je moet wel inloggen voordat je gebruik kunt maken van deze database, sommige scholen hebben een account.

Gebruik tijdens het zoeken goede **zoektermen**. Voer geen volledige zin in, maar gebruik zelfstandige naamwoorden.

Voorbeeld: Als je onderzoek doet naar de negatieve effecten van social media op jongeren dan zouden je onderzoekstermen "social media, negatieve effecten, negatieve gevolgen" kunnen zijn.

Kun je niets vinden met de zoektermen die je gekozen hebt, probeer dan te zoeken op een **synoniem**: een ander woord met min of meer dezelfde betekenis.

Voorbeeld: Synoniemen van "effecten" zijn bijvoorbeeld "gevolgen" of "resultaten"

Heb je een goede website gevonden, dan kun je **binnen de website** zoeken door de toetscombinaties CTRL+F (windows) of CMD+F (MAC) te gebruiken. Er verschijnt dan een kleine zoekbalk. Hier kun je je zoektermen typen; deze woorden zijn dan gemarkeerd met een kleur.

Vergeet ook niet in het **Engels** te zoeken. Vaak vind je met de vertaling van je zoekterm nog een hele wereld aan informatie.

Wil je toegang tot academische artikelen? Kijk dan eens bij de **Universiteitsbibliotheek** in Groningen voor een scholierenpas. Met de pas kun je gebruik maken van de collecties en de vrij toegankelijke voorzieningen van de UB. De pas is een jaar geldig en kost €15,00.

Tips:

- o Google heeft veel functies die je misschien nog niet kent:
 - o Via <http://news.google.nl> heb je een van Nederlands nieuws en mogelijkheid om in buitenlands nieuws te zoeken.
 - o Wanneer je naar de website van scholar.google.nl gaat heb je toegang tot heel erg veel wetenschappelijke onderzoeken.
 - o Krijg inzicht in het zoekgedrag van mensen op basis van locatie of periode via <http://www.google.com/trends>.
 - o Vind fragmenten van boeken: <http://books.google.nl>.
- o Door de tekst tussen aanhalingstekens te plaatsen zoekt je zoekmachine op de exacte zin. Dit kan soms betere of andere informatie opleveren dan dat je de zoektermen zonder aanhalingstekens gebruikt.
- o Een filetype is bestandsoort. Je kent waarschijnlijk de filetypes .doc (WORD) of .pdf (PDF) wel. Het kan zijn dat je een onderzoeksrapport wil lezen. Deze documenten zijn meestal PDF of WORD bestanden dus is het handig om .doc of .pdf achter je zoektermen te zetten.
- o Krijg de betekenis van een woord door de 'define'-optie te gebruiken.
- o Voorbeeld: Als je de betekenis van social media wil zoeken dan zou je define:social media in je zoekmachine kunnen intypen.

Betrouwbaarheid beoordelen

Vaardigheid: Relevantie van onderzoek geven

Onderzoeksfase(s): Fase 2: Verkenning

Wat leer je?

Hoe kom je erachter of de informatie die je hebt gevonden klopt?

Waarom?

Voor je eigen onderzoek wil je geen informatie gebruiken die niet klopt. Daarom moet je je bronnen goed checken voordat je de informatie gaat gebruiken.

Hoe?

Je kunt de betrouwbaarheid van een bron beoordelen door de volgende vragen te stellen:

1 **Wat voor soort bron is het?**

Kijk als eerst naar de plek waar jij je informatiebron hebt gevonden. Een forum is bijvoorbeeld minder betrouwbaar dan een wetenschappelijk artikel in een tijdschrift. Zie de tabel op de achterkant van deze kaart voor voorbeelden

2 **Wanneer is het geschreven?**

Als een bron lang geleden geschreven is, kan het zijn dat de informatie is verouderd. Dan is de informatie dus niet meer betrouwbaar.

3 **Wie heeft het geschreven?**

Een bron is betrouwbaarder als de auteur meer verstand heeft van het onderwerp. Je kunt de auteur checken door te kijken wat voor opleiding en werkervaringen hij of zij heeft. Is de opleiding relevant voor het onderwerp of ligt zijn of haar expertise eigenlijk geheel ergens anders?

4 **Is er een belangenverstrengeling?**

Soms lijkt een bron betrouwbaar, maar is er sprake van belangenverstrengeling. Dat kan komen doordat de auteurs geld hebben gekregen om bepaalde conclusies of informatie op te schrijven. Ook advertenties en reclames zijn geen betrouwbare bronnen, want die zijn gemaakt om geld te verdienen.

Soort bron	Voorbeelden	Voordelen	Nadelen
Wetenschappelijke artikelen	Tijdschrift: Elsevier, via zoekmachine: scholar.google.com	Grondig onderzoek	Soms heel ingewikkeld of specifiek
Onofficiële websites, fora, blogs	www.reddit.com, forum.scholieren.com	Verschillende ervaringen	(Vrijwel) geen kwaliteitscontrole, onbetrouwbaar
Overheidssites	www.rijksoverheid.nl	Betrouwbaar, toegankelijk	Bepert aantal onderwerpen
Boeken	Lesboeken	Informatief en betrouwbaar	Tijdrovend
Sociale media	Twitter, Instagram	Veel eigen meningen en ervaringen	Onbetrouwbaar
Kranten	De Telegraaf, Volkskrant, Trouw	Toegankelijk, veel onderwerpen	Kwaliteitsverschillen
Tijdschriften	National Geographic Magazine, Quest	Toegankelijk	-

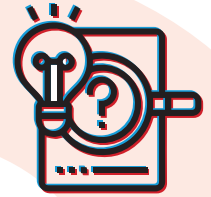
Tips:

- o In de lessenserie Expeditie Onderzoek werd de 'AlsJeBlijft-methode' gebruikt als ezelsbruggetje: kijk naar de Auteur, Jaartal en Bron van de informatie om te bepalen of deze betrouwbaar is.
- o Je kunt Wikipedia niet als bron gebruiken, maar je kunt je zoektocht er wel starten. Bij elk artikel staan namelijk bronnen vermeld en die kun, na een check, waarschijnlijk wel gebruiken.
- o Hoe lang een bron betrouwbaar blijft, verschilt per onderwerp.
- o Voorbeeld: als je onderzoek doet naar een techniek die al heel lang bestaat kan een artikel uit 1970 misschien nog interessant zijn, maar als je zoekt naar de efficiëntie van zonnepanelen is 2015 al best lang geleden.
- o Soms zijn onbetrouwbare bronnen tóch betrouwbaar. Als jouw onderzoek gaat over hoe mensen op sociale media praten over een bepaald onderwerp, is het juist erg verstandig om bijvoorbeeld Twitter als bron te gebruiken.

Voor gevorderden:

- o Als je op bijvoorbeeld scholar.google.nl naar wetenschappelijke artikelen zoekt, staat het aantal "citaties" aangegeven. Dit is hoe vaak andere wetenschappers dit artikel als bron hebben gebruikt. Veel citaties kan een teken zijn van goed, invloedrijk onderzoek.
- o Zogenaamde 'review articles' kunnen erg handig zijn. Dit zijn wetenschappelijk artikelen die een overzicht geven van alle wetenschappelijke informatie over een bepaald onderwerp.
- o Als je twee betrouwbare, recente bronnen vindt die elkaar tegenspreken, kan dat betekenen dat wetenschappers het oneens met elkaar zijn. In dat geval is er meer onderzoek nodig. Je kan dan beide bronnen gebruiken en de krachten en zwaktes van de theorieën bespreken.

Deelvragen maken

Vaardigheid: Deelvragen maken

Onderzoeksfase(s): Fase 3: Onderzoeksvraag

Wat leer je?

Hoe stel je goede deelvragen op bij je hoofdvraag?

Waarom?

Je kunt de hoofdvraag meestal niet in één keer beantwoorden. Door deelvragen op te stellen, kun je stap voor stap een antwoord vinden op je hoofdvraag.

Hoe?

Elke deelvraag die je maakt moet bijdragen aan het antwoord op je hoofdvraag. De splitst je hoofdvraag dus op in meerdere deelvragen.

Voorbeeld: Hoofdvraag: 'In hoeverre speelt erfelijke aanleg een rol bij de ontwikkeling van PTSS bij veteranen van de Task Force Uruzgan?'

Een voorbeeld van een goede deelvraag: 'Wat is PTSS?' Deze vraag is nodig om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden.

Een voorbeeld van een slechte deelvraag hierbij is: 'Welke behandelingen voor PTSS werken het beste?' Deze vraag is niet nodig om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden. Je snijdt hiermee een nieuw onderwerp aan dat niet van belang is voor je hoofdvraag.

Vraag jezelf dus af welke stukjes informatie je allemaal nodig hebt om je hoofdvraag te kunnen beantwoorden.

Tips:

Check met de volgende vragen of jouw deelvragen goed zijn. Ze zijn goed als je op elke vraag 'ja' kan antwoorden.

- o Past de deelvraag bij de hoofdvraag?
 - o Helpt het antwoord op de deelvraag om de hoofdvraag te beantwoorden?
- o Is het echt één vraag?
 - o Heb je niet twee vragen in één gesteld?

- o Is de vraag duidelijk?
 - o Kan iedereen in één keer snappen wat je ermee bedoelt?
- o Is de vraag afgebakend?
 - o Is de vraag niet te breed?
- o Is de vraag door jou te beantwoorden?
 - o Heb jij de tijd en de middelen om deze vraag te beantwoorden?

Deelvragen zijn vaak beschrijvende vragen die beginnen met 'hoe', 'wie', 'wat', 'waar' of 'wanneer'.

Alle onderdelen uit de hoofdvraag moeten opgesplitst zijn in deelvragen. De informatie die je verkrijgt door je deelvragen te beantwoorden, zijn als het ware de bouwstenen voor het beantwoorden van de hoofdvraag.

Valkuilen:

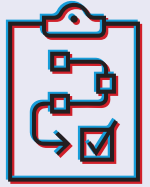
- o Als blijkt dat je heel veel (meer dan 5) deelvragen nodig hebt om je hoofdvraag te beantwoorden, betekent het dat je hoofdvraag te complex is. Het is dan handig om opnieuw naar je hoofdvraag te kijken en deze aan te scherpen.
- o Te veel deelvragen kan ook betekenen dat je nieuwe onderwerpen aansnijdt, die niet nodig zijn om je hoofdvraag te beantwoorden. Stel dus alleen deelvragen op die nodig zijn om je hoofdvraag te beantwoorden.

Heb je alles?

Alle deelvragen samen beantwoorden de hoofdvraag.

- o Is er nog iets in de hoofdvraag wat je nog niet hebt beantwoord?
 - o Kijk dan eens kritisch naar of je je deelvragen nog moet veranderen óf dat je je hoofdvraag moet aanpassen.
- o Heb je informatie in een deelvraag die niet terugkomt in de hoofdvraag?
 - o Dan kun je de deelvraag schrappen. Vind je hem tóch belangrijk, pas dan de hoofdvraag aan. Let er wel op dat de hoofdvraag goed afgebakend blijft!

Van onderzoeksvraag naar experiment

Onderzoeksfase(s): Fase 4: Onderzoeksplan

Wat leer je?

Hoe zet je een experiment op vanuit je onderzoeksvraag?

Waarom?

Door aandacht te besteden aan je onderzoeksplan, weet je zeker dat je precies datgene onderzoekt wat je wil weten in je onderzoeksvraag. Zo weet je zeker dat wat er uit je experiment komt, het antwoord is op je vraag.

Hoe?

Onderzoek één variabele

Check je hoofdvraag: onderzoek je echt maar één variabele? Is je hoofdvraag breder, pas hem aan of maak deelvragen die ingaan op één variabele.

***Bijvoorbeeld:** bij de onderzoeksvraag “Wat zijn de optimale groeiomstandigheden voor een zonnebloem?” zijn eindeloos veel variabelen om rekening mee te houden: de intensiteit van het licht, de kleur van het licht, de duur van belichting, de hoeveelheid water, de frequentie van het bewateren, de grondsoort, et cetera.*

Om een antwoord op de vraag te krijgen zou je ieder van deze variabelen stuk voor stuk moeten testen terwijl je de rest gelijk houdt. Lees je goed in om te bepalen naar welke variabele jij onderzoek wil doen. Je zou bijvoorbeeld je vraag kunnen aanpassen naar ‘wat is de invloed van de hoeveelheid water op de groeiomstandigheden van een zonnebloem?’ als je maar één variabele gaat onderzoeken.

Herhaal je experimenten

Een voorbeeld komt vaak niet precies overeen met het gemiddelde. Om betrouwbare resultaten te krijgen moet je je experiment dus vaker uitvoeren.

***Bijvoorbeeld:** je doet onderzoek naar de groei van zonnebloemen bij verschillende hoeveelheden water. Zelfs als je alle overige variabelen gelijk hebt gehouden, kan het zijn dat de ene bloem langer wordt dan de andere, want elke bloem is anders. Je kan dus niet op basis van één bloem een conclusie trekken voor alle bloemen. Gebruik dus meerdere bloemen voor je onderzoek.*

Objectief onderzoek

Om zeker te zijn dat jouw onderzochte variabele zorg voor een effect, moet je weten wat er zou gebeuren als de variabele niet was veranderd.

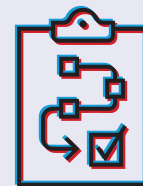
***Bijvoorbeeld:** bij het ontwikkelen van een vaccin krijgt de helft van de testpersonen een echt vaccin en de helft een nep-vaccin, een placebo.*

Tips:

- o Zoek naar vergelijkbare onderzoeken en kijk naar hun resultaten. Hebben ze een antwoord kunnen geven op hun onderzoeksvraag? Misschien is een vergelijkbare onderzoeksmethode dan ook toepasbaar voor jouw onderzoek.
- o Probeer je onderzoeksplan in je hoofd door te lopen. Stel: je krijgt andere resultaten dan gedacht, hoe ga je dan verder?
- o Maak een complete lijst van alles wat je nodig hebt. Kun je alles zelf regelen?

Kwaliteitseisen onderzoek

Onderzoeksfase(s): Fase 4: Onderzoeksplan

Wat leer je?

Hoe doe je onderzoek dat een hoge kwaliteit heeft?

Waarom?

Als je onderzoek doet, wil je dat je resultaten echt iets betekenen. Daarom moet je rekening houden met een aantal dingen.

Hoe?

Bij het uitwerken van je onderzoeksplan moet je op een aantal dingen letten:

- o **Uitvoerbaarheid:** is het onderzoek door jou uit te voeren?
- o Representativiteit: vormen de respondenten uit jouw steekgroep een goede afspiegeling van de doelgroep van het onderzoek?
- o **Validiteit:** meet je met je onderzoeksmethode wat je wil meten? Komen de resultaten uit je onderzoek overeen met de werkelijkheid? Bijvoorbeeld: is de meetschaal waarmee je hebt gemeten wel juist afgesteld?
- o **Betrouwbaarheid (reproduceerbaarheid):** heb je je onderzoeksplan dusdanig zorgvuldig opgeschreven dat iemand anders jouw onderzoek precies na kan doen?

Tips:

- o Maak een lijst van wat je allemaal nodig hebt om je onderzoek uit te voeren. Ga dan kritisch na of je ook daadwerkelijk aan alle spullen kunt komen.
- o Ga na of je de resultaten van je onderzoek écht antwoord op de hoofdvraag kunnen geven.

Valkuilen:

- o Probeer niet teveel verschillende respondenten in je doelgroep te hebben. Als voor je onderzoek alleen een verschil tussen meisjes uit de brugklas en uit de zesde klas onderzocht wordt, kun je de tweede, derde, vierde en vijfde klas achterwege laten.
- o Denk niet dat als er iets anders dan verwacht uit je onderzoek komt, het niet goed is. Ook een resultaat dat je niet verwachtte is een resultaat. En het is net zo leuk, want dat betekent dat je met vervolgonderzoek aan de slag kunt.
- o Denk niet dat een literatuuronderzoek geen onderzoek is. Het antwoord op jouw onderzoek geven door allerlei literatuur te bestuderen, is hartstikke goed onderzoek doen!

4

Inhoudsanalyse

Onderzoeksfase(s): Fase 4 & 5: Onderzoeksplan & Uitvoering onderzoek

Wat leer je?

Wat is een inhoudsanalyse en hoe voer je die uit?

Wat is een inhoudsanalyse?

Een inhoudsanalyse is een methode om de vorm, stijl, inhoud, en andere kenmerken van bronnen te onderzoeken.

Hoe doe je een inhoudsanalyse?

Stap 1: Maak een selectie van de artikelen

Bepaal op basis van je onderzoeksvraag wat voor artikelen je nodig hebt.

Voorbeeld: Gaat je vraag over de inhoud van krantenartikelen, dan ga je dus krantenartikelen verzamelen.

Stap 2: Maak een lijst met aandachtspunten

Bedenk wat voor kenmerken je in de artikelen tegen zou kunnen komen om je onderzoeksvraag te beantwoorden. Maar hier een aandachtspuntenlijst van, zodat je tijdens het coderen op de juiste dingen let. Deze aandachtspunten zijn gebaseerd op wat je al weet van het onderwerp. Door goed in te lezen, kan je een goede lijst met aandachtspunten maken.

Voorbeeld:

Onderzoeksvraag: wat zijn kenmerken van een traditionele krant?

Artikelen: meerdere artikelen uit verschillende traditionele kranten.

Aandachtspuntenlijst:

- Grote kop, vaak met blokletters of ander lettertype*
- Pakkende of opvallende kop*
- Kop die inspeelt op emotie*
- Noemen van auteur en datum*
- Eén grote afbeelding*
- Noemen van bron van de afbeelding*
- Formele taal*
- Noemen van bronnen in de tekst.*

Stap 3: codeer de artikelen

Je neemt de artikelen door met je lijst met aandachtspunten ernaast en je noteert wanneer je punten van je aandachtslijst tegenkomt. Dat kan op twee manieren:

1. **Coderen met kleur:** elk aandachtspunt krijgt een kleur en je markeert in de artikelen met de betreffende kleur als je dat aandachtspunt tegenkomt.
2. **Coderen met Excel:** voer de punten op je aandachtslijst in in de eerste kolom. Maak voor elk artikel dat je hebt geanalyseerd een kolom aan. Vul voor elk aandachtspunt in of het wel of niet terugkomt in de artikelen. Je kan dat doen zoals het voorbeeld hieronder, maar je kan er ook nuttige opmerkingen bij typen die je opvallen.

Voorbeeld codeerstrategie 2

	De Telegraaf artikel	AD artikel
Grote, pakkende kop	Ja	Nee
Afbeelding van bron afbeelding	Ja	Ja

Let op:

- o Een inhoudsanalyse is iets anders dan literatuuronderzoek. Bij literatuuronderzoek lees je bronnen om informatie uit de tekst te halen, bij een inhoudsanalyse kijk je hoe de inhoud van een bron is gepresenteerd.
- o Voorbeeld: als je literatuuronderzoek zou doen naar nepnieuws, zou je wetenschappelijke artikelen kunnen lezen over het fenomeen mis- of desinformatie. Als je een inhoudsanalyse doet ga je nepnieuwsartikelen lezen en analyseren.

Tips:

- o Let erop dat je verschillende bronnen gebruikt als je artikelen verzamelt, zo krijg je een diverse selectie. Kies dus niet artikelen van één krant, maar van meerdere. Het kan natuurlijk ook zijn dat je onderzoeksvraag specifiek over 1 krant gaat, dan zijn artikelen van die kranten voldoende.
- o Er is geen vast aantal artikelen dat je nodig hebt voor je inhoudsanalyse, dat aantal ligt aan de vraag en de grootte van je onderzoek. Belangrijk is dat je selectie divers is en je er alle aspecten van je onderzoeksvraag mee kan beantwoorden. Dit kun je testen tijdens je pilotstudie.

Literatuuronderzoek

Onderzoeksfase(s): Fase 5: Uitvoering onderzoek

Wat leer je?

Hoe voer je een onderzoek uit aan de hand van literatuur (en andere bronnen)?

Waarom?

Literatuuronderzoek is onderzoek dat je uitvoert om met het lezen van literatuur je onderzoeksvraag te beantwoorden.

Hoe?

In fase 2 'Verkenning' heb je geleerd hoe je bronnen zoals literatuur moet zoeken, dit op betrouwbaarheid beoordeelt en wat het belang is van goed inlezen. Zodra je de juiste bronnen hebt geselecteerd en de onderzoeksvraag hebt geformuleerd, ga je de bronnen grondig bestuderen in fase 5 'Uitvoering onderzoek'. Door deze bronnen te bestuderen wil je uiteindelijk een antwoord vinden op je onderzoeksvraag.

Er is een verschil tussen primaire bronnen (teksten uit eerste hand zoals dagboeken, of bijvoorbeeld zelfgemaakte filmpjes op social media) en secundaire bronnen (bijvoorbeeld literatuur waarin iemand primaire bronnen al heeft geanalyseerd).

Hoe kom je erachter of het een primaire of secundaire bron is? Stel de volgende vragen:

- o Is de bron gemaakt op de plek en tijdens de gebeurtenis zelf?
- o Was de maker direct betrokken bij de gebeurtenis?
- o Is de bron een foto, krant, dagboek, live opname, vlog of persoonlijk verslag?

Als het antwoord ja is op een of meerdere vragen, dan gaat het waarschijnlijk om een primaire bron. Primaire bronnen zitten dichterbij de gebeurtenis dan de secundaire bron.

Tips:

- o Je hoeft de literatuur niet 'van kافت tot kافت' te lezen. Houd je onderzoeksvraag in gedachten bij het bestuderen van de literatuur en lees alleen datgene wat je nodig hebt voor je onderzoek en de beantwoording van je onderzoeksvraag.
- o Maak aantekeningen tijdens het bestuderen van de bronnen.
- o Vergeet niet de bronnen te vermelden en op de juiste manier te citeren. Zie de hulpkaart 'Bronnen vermelden'. Noteer tijdens het lezen meteen de juiste pagina(s) waar je iets relevants hebt gevonden. Zo hoef je later niet terug te bladeren, op zoek naar de juiste pagina.

- o Baseer je niet op een enkele bron. Leg verschillende opvattingen en theorieën van auteurs naast elkaar. Wat zijn overeenkomsten en verschillen? En hoe kun je dit verklaren?
- o Literatuuronderzoek is niet enkel een samenvatting of opsomming van wat je hebt gelezen. Kun jij iets relevants toevoegen aan wat er al is geschreven?
- o Baseer je onderzoek nooit alleen op primaire bronnen maar gebruik aanvullende literatuur over het onderwerp.
- o Sta open voor nieuwe 'ontdekkingen' en wees niet bang om nieuwe bronnen te gebruiken die je in deze fase van je onderzoek tegenkomt.
- o Wees je bewust van de maker van de bron: neem informatie niet klakkeloos over maar analyseer de inhoud: Wat is de achtergrond van de maker van de bron? Met welk doel is de bron gemaakt?

Primair bronnenonderzoek:

- o Primaire bronnen vind je o.a. in archieven. Filmmateriaal kun je vaak ook op internet vinden. En speur ook eens op zolder bij je opa en oma.
- o Soms zijn primaire bronnen een startpunt voor een onderzoek, omdat je door zo'n -vaak toevallige- ontdekking graag meer wilt weten over een onderwerp.

Secundair bronnenonderzoek:

- o Zoek in online catalogi (mediatheek, bibliotheek, universiteit) naar bronnen, zoals literatuur. Gebruik goede zoektermen. Google Scholar is ook heel geschikt voor wetenschappelijke literatuur. Stop niet bij een of twee bronnen maar kijk ook achterin deze bronnen naar de literatuurlijst. Hier vind je vaak weer nieuwe bronnen (de 'sneeuwbalmethode').
- o Selecteer alleen relevante bronnen. Welke bronnen helpen jou om een antwoord te geven op jouw onderzoeksvraag?
- o Kijk naar de betrouwbaarheid van de bronnen en vergelijk de bronnen met elkaar. Zijn wetenschappers het eens over een bepaalde opvatting of is er discussie?

Observaties

Onderzoeksfase(s): Fase 5: Uitvoering onderzoek

Wat leer je?

Wanneer gebruik je een observatie, en hoe voer je deze uit?

Wat bedoelen we met observeren?

Observeren als methode houdt in dat je mensen bekijkt in een situatie die van belang is voor jouw onderzoek.

Waarom zou je observeren?

Observatie is vooral geschikt als je benieuwd bent naar hoe mensen zich gedragen in een bepaalde situatie, wat ze doen en zeggen.

Hoe doe je een observatie?

1 **Wat is jouw doel met de observatie?**

Bedenk eerst goed wat jouw onderzoeksvraag is en hoe een observatie jou zal helpen, zodat je zeker weet dat je een goede methode te pakken hebt. Als je dit doel goed voor ogen hebt, weet je ook beter waar je op moet letten tijdens de observatie zelf.

2 **Waar/wie wil je observeren?**

Dan beslis je waar en wie jij wil observeren. Wat zou de meest relevante plek zijn voor jouw onderzoek? Denk ook goed aan toegankelijkheid, want niet alle situaties zijn open voor publiek. Bij besloten situaties zul je van tevoren contact moeten opnemen met iemand, zodat je zeker weet dat het oké is dat je aanschuift. Bij grote, openbare evenementen hoeft dat niet per se.

3 **Vorbereiding: hoe ziet jouw observatie eruit?**

Voordat je je observatie doet, is het goed om een aantal vragen voor jezelf te beantwoorden.

- o Waar ga je op letten, en op wie? Is er een bepaalde groep aanwezig die relevanter voor jou zal zijn dan anderen?
- o Hoe ziet de omgeving eruit, en waar kan jij het beste plaatsnemen? Als het kan, is het handig om van tevoren even de omgeving te bekijken, zodat je weet vanaf waar je goed kan observeren.

- o Hoe ga je je observatie vastleggen? Is er de mogelijkheid om video en/of audio op te nemen, zodat je het later kan terugzien? Of moet je aantekeningen maken? Als het laatste het geval is, is het het beste om tijdens of zo snel mogelijk na de observatie je inzichten opschrijven, zodat je je nog zoveel mogelijk kan herinneren.
- o Moet je met iemand contact opnemen? Kan je gewoon deelnemen, of heb je toestemming nodig? Als je observeert in een kleinschalige of besloten context, is het goed om zeker te weten dat de aanwezigen zich er comfortabel bij voelen dat je er bij bent.

4 **Uitvoering: hoe ziet jouw observatie eruit?**

Als je een plan hebt, ga je je observatie uitvoeren. Er zijn een aantal dingen waar je dan op moet letten:

- o Als je in een kleine en/of besloten context observeert, stel je dan aan iedereen voor en leg kort uit wat je daar doet. Wees vriendelijk en open.
- o Als je iets opneemt, vraag dan of iedereen dat goed vindt. Daarvoor heb je namelijk toestemming nodig. Mag je geen foto's/filmpjes maken, dan kan het ook helpen om in ieder geval een plattegrond van de ruimte te tekenen of de omgeving te schetsen.
- o Probeer zo weinig mogelijk de situatie te onderbreken of te beïnvloeden; het idee is juist dat jij de situatie kan observeren zoals die normaal gesproken plaatsvindt. Stel vragen achteraf.
- o Meer?
- o Vergeet ook niet het bedankje aan het eind.

Tips:

- o Wees je er bij kleinschalige contexten van bewust dat jouw aanwezigheid de situatie kan beïnvloeden. Denk dus goed na over hoe je aantekeningen maakt en of dat geschikt is voor die situatie.
- o Bedenk van tevoren of je alleen gaat kijken, of misschien ook gaat meedoen in de situatie die je observeert. Bijvoorbeeld bij het observeren van een kerkdienst kan je zelf ook deelnemen, maar je kan ook aan de zijlijn staan en alleen notities maken.

Valkuilen:

- o Het kan moeilijk zijn om te multitasken, bijvoorbeeld omdat je aantekeningen moet maken maar ook moet observeren. Let op dat je niet teveel met je neus in een schrijfblok zet, maar kijk vooral goed om je heen. Als je dit lastig lijkt, maak dan gelijk achteraf aantekeningen en niet tijdens de observatie.

Conclusies trekken

Onderzoeksfase(s): Fase 6: Conclusies en discussie

Wat leer je?

Je leert op basis waarvan je conclusies trekt.

Waarom?

Het is belangrijk om alleen conclusies te trekken op basis van de resultaten die je hebt verzameld.

Hoe?

Een conclusie is een antwoord op je hoofdvraag of op één van je deelvragen. Je geeft hierbij ook aan of je hypothese juist was of niet. Ten slotte kan je nadenken over nieuw vervolgonderzoek, omdat de conclusie nog geen eindantwoord hoeft te geven op je hoofdvraag.

Om conclusies te trekken uit je onderzoek kan je de volgende stappen doorlopen:

- 1 Bekijk je resultaten goed. Wat valt er op?
- 2 Selecteer de belangrijkste zaken in je resultaten. Welke resultaten heb je nodig om je hoofdvraag of deelvraag te beantwoorden?
- 3 Bedenk of de resultaten je hypothese bevestigen of ontkrachten.
- 4 Formuleer een conclusie op basis van je onderzoeksresultaten. Je mag hierbij ook verwijzen naar bepaalde resultaten die je hebt verzameld. Bijvoorbeeld: 'Op basis van tabel ... kan ik concluderen dat ...'

Tips:

- o Check of je conclusie eenduidig is: iedereen moet hetzelfde eruit opmaken.
- o Je conclusie is altijd objectief, wat betekent dat je geen eigen meningen en adviezen geeft. Alleen kennis hoort thuis in de conclusie.
- o Trek geen overhaaste conclusies. Je hebt alleen je bronnen en resultaten van het onderzoek op basis waarvan je conclusies kan trekken en daarmee hoef je geen eindantwoord te hebben.

Valkuilen:

- o Eigen interpretaties doen van informatie of resultaten: dit hoort niet thuis in de conclusie, maar in de discussie!
- o Nieuwe informatie geven: dit is absoluut niet de bedoeling in een conclusie. Je gebruikt alleen de informatie die uit je resultaten voortvloeit. Nieuwe informatie kan je eventueel gebruiken voor een nieuw onderzoek.

Evaluëren

Onderzoeksfase(s): Fase 6: Conclusies en discussie

Wat leer je?

Je leert hoe je een evaluatie schrijft aan het einde van jouw onderzoek.

Waarom?

Nadat je een onderzoek hebt uitgevoerd, is het leerzaam om na te denken over wat de sterke en zwakke punten waren en dit op te schrijven in een evaluatie, zodat je dat in een volgend onderzoek kan meenemen. Voor lezers van je onderzoek is het ook handig om je evaluatie te lezen: zij kunnen hier ook van leren en snappen beter hoe jouw onderzoek in elkaar zat.

Hoe?

Een evaluatie kan een aantal onderdelen hebben:

- o Een reflectie op de sterke en zwakke kanten van jouw onderzoek. Een sterke kant kan bijvoorbeeld zijn dat je onderzoek hebt gedaan naar iets wat nog maar weinig onderzocht is. Een zwakke kant kan bijvoorbeeld zijn dat je weinig mensen kon interviewen.
- o Onduidelijkheden aankaarten. Het zou kunnen dat je niet helemaal zeker bent van je conclusie of dat er tegenstrijdige resultaten waren. Bijvoorbeeld omdat jouw conclusie niet overeenkomt met eerder onderzoek. Schrijf dit op, en noteer ook mogelijke oorzaken hiervan.
- o Ideeën voor toekomstig onderzoek. Misschien roept jouw conclusie nieuwe vragen op over dit onderwerp die weer verder onderzocht kunnen worden. Of misschien kan er onderzoek gedaan worden naar jouw onderwerp met een andere methode, of bijvoorbeeld door meer mensen te interviewen.

Tips:

- o Wees eerlijk over de tekortkomingen van je onderzoek. Er kan altijd iets misgaan, en bepaalde methoden hebben nu eenmaal hun zwakke punten. Dat is niet erg, en is juist goed om te weten voor toekomstig onderzoek.
- o Heb je nog vragen overgehouden aan het onderzoek, stel ze dan in het evaluatiegedeelte!
- o Hoe tijdens het uitvoeren van onderzoek in aparte notities bij over zwakke punten die je tegenkomt of de motivatie achter bepaalde keuzes je hebt gemaakt; deze kun je weer gebruiken in je evaluatie.

Redeneren

Onderzoeksfase(s): Fase 6: Conclusies en discussie

Wat leer je?

Wanneer is een conclusie of uitspraak geldig en/of houdbaar?

Waarom?

Je moet goed kunnen redeneren om filosofisch onderzoek te doen en conclusies te trekken.

Hoe?

De argumentatie in een redenering bestaat uit een standpunt of conclusie met aannames en tussenstappen. De argumentatie moet geldig en houdbaar zijn.

- o De aannames zijn die zaken waar het argument op berust en waar verder geen verantwoording bij is.
- o De tussenstappen zijn verbindingen tussen de aannames en de conclusie.
- o De conclusie is het standpunt dat verdedigd wordt.

Om te kunnen zeggen of de argumentatie geldig en/of houdbaar is, zet je de aannames, tussenstappen en conclusie in een argumentatiestructuur:

Voorbeeld 1: genummerde structuur

“Joost is een hele lieve jongen. Voor alle lieve mensen geldt dat ze lief zijn voor hun ouders. Ook Joost is dus heel lief voor zijn ouders. Nina is het buurmeisje van Joost. Zij vindt mensen die heel lief zijn voor hun ouders erg leuk. Natuurlijk vindt Nina Joost dan ook heel erg leuk.”

- o **Aanname 1:** *Joost is een lieve jongen.*
- o **Aanname 2:** *Lieve mensen zijn lief voor hun ouders.*
- o **Aanname 3:** *Nina vindt mensen die lief zijn voor hun ouders erg leuk.*
- o **Tussenstap 1:** *Joost is heel erg lief voor zijn ouders. Dit volgt uit Aanname 1 en Aanname 2.*
- o **Conclusie:** *Nina vindt Joost erg leuk. Dit volgt uit Tussenstap 1 en Aanname 3.*

Voorbeeld 2: argumentatieschema:

Een argumentatie is **geldig** als de conclusie logisch volgt uit de veronderstellingen. Ook als je het niet eens bent met de veronderstellingen, dan kan je zeggen dat een argument geldig is.

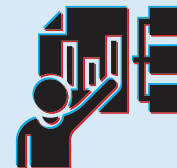
Een argument is **houdbaar** als het argument geldig is en je het met de veronderstellingen eens bent. Om uit te zoeken of je het met de veronderstellingen eens bent, kan je literatuuronderzoek doen.

 Tips:

- o Ga als eerst op zoek naar het standpunt wat verdedigd wordt. Dit is de conclusie.
- o Werk achteruit. Waaruit volgt de conclusie? Waaruit volgen die tussen stappen?
- o Bekijk of je eerste stappen aannames zijn. Wordt jouw eerste stap nog onderbouwd?
- o Ja: dan is het een tussenstap en kan je verder.
- o Nee: Het is een aanname.

Verslag schrijven

Onderzoeksfase(s): Fase 7: Presentatie

Wat leer je?

Uit welke onderdelen bestaat een onderzoeksverslag?

Waarom?

Je onderzoek is nog niet volledig afgerond als je het niet gedeeld hebt met anderen. Een manier om je onderzoeksresultaten en -conclusies te delen is een schriftelijke presentatie van je onderzoek, oftewel: een onderzoeksverslag!

Hoe?

Je onderzoeksverslag bestaat uit de volgende onderdelen:

A. **Omslag**

Een omslag bevat de volgende onderdelen: titel; auteur; je school, locatie van je school; jaar waarin je het verslag gemaakt hebt. Met de omslag wil je de aandacht trekken van de lezer. Zorg daarom voor een goede, pakkende titel. Uit een goede titel blijkt waar je onderzoek over gaat, maar hij is niet te lang. Als je titel de inhoud van je onderzoek niet goed dekt, kun je een ondertitel toevoegen. Ook kun je de aandacht trekken door een goede illustratie toe te voegen.

B. **Inhoudsopgave**

Hierin geef je alle hoofdstukken weer.

C. **Samenvatting**

Hierin vat je op maximaal één A4'tje je onderzoek samen

D. **Inleiding**

In de inleiding beschrijft de aanleiding tot het onderzoek, het doel van het onderzoek, en een kort overzicht wat er in welk hoofdstuk aan de orde zal komen.

E. **Theoretisch kader**

Hierin beschrijf je wat er al over je onderwerp bekend is.

F. **Onderzoeksvraag en hypothese/verwachting**

Bij dit onderdeel beschrijf je wat je onderzoeksvraag is en wat je hypothesen/verwachtingen zijn van je onderzoek. Als je een grote onderzoeksvraag hebt, maak je deelvragen. Deze noteer je hier ook.

G. **Methodes en materialen**

Hierin moet duidelijk worden hoe het onderzoek is uitgevoerd zodat het onderzoek door iemand anders precies zo herhaald kan worden.

H. **Resultaten**

Hier vertel je welke resultaten uit je onderzoek zijn gekomen. Soms kun je je resultaten weergeven in grafieken of tabellen, geef daarbij dan toelichting.

I. **Conclusie en discussie**

Op basis van de resultaten ga je een conclusie trekken. Je conclusie is het antwoord op je onderzoeksvraag. Als je deelvragen hebt gemaakt, geef je daar ook antwoord op. De antwoorden op je deelvraag moeten leiden tot het antwoord op je hoofdvraag.

In de discussie evalueer en beoordeel je het onderzoek. Je gaat bijvoorbeeld na of je fouten hebt gemaakt en wat daarvan de gevolgen zijn voor de conclusie. Ook kan je hier vragen stellen die in een nieuw onderzoek onderzocht kunnen worden.

J. **Bronvermelding**

Maak een lijst met de bronnen die je hebt gebruikt. Zie hulpkaart Bronnen vermelden.